

آغاز مدرسه با زنگ «ترافیک»

قفل شده است، خیابان را می‌گویم و این اصطلاح دیر آشنا و تلخی است که بر زبان هر مسافر و راننده عبوری از این خیابان جاری است.

قفل شده است، خیابان را می‌گویم و این اصطلاح دیر آشنا و تلخی است که بر زبان هر مسافر و راننده عبوری از این خیابان جاری است.

به گزارش خبرگزاری فارس از تبریز، دانش‌آموزان مسرور و پر شور، بی‌خیال همه دلتنگی‌های رانندگان و ترافیکی که به خاطر آنان ایجاد شده از بین خودروها سر می‌خورند و شوخی و بازیگوشی را چاشنی تعطیلی مدرسه و شلوغی خیابان کرده‌اند؛ توقف خودروهای بزرگ و کوچک ویژه سرویس مدارس هم بر ترافیک این نقطه از شهر دامن زده است.

چند دقیقه است خودروهای عبوری از این خیابان تنها وجب به وجب جلو می‌روند. حالا دیگر قفل شدن یک خیابان و معنی و مفهوم آن بهتر در ذهن ما تداعی می‌شود؛ روزهای اول مهر است و ترافیک همیشگی این خیابان و معابر محدوده این مدرسه و سایر مدارس همجوار!

شور و شوق و صف‌ناپذیر دانش‌آموزان برای حضور در مدرسه، همراهی خانواده‌ها و والدین با آنها، عدم تقسیم‌بندی و بی‌برنامگی مدارس و دانش‌آموزان (نوبت صبح و عصر) سبب می‌شود تا همه ساله، در آغازین روزهای مهر ماه شاهد ترافیک سنگین در خیابان‌های شهر به ویژه در معابر مقابل مدارس باشیم.

حاکم شدن موج ترافیک سنگین در معابر و خیابان‌های اصلی یک شهر به عوامل گوناگونی بستگی دارد. از تردد بیش از اندازه خودروها گرفته تا نحوه گذراندن، تقاضای سفر در مقاطع مختلف زمانی و تمرکز مراکز تجاری و خدماتی؛ فقر فرهنگ ترافیکی شهرنشینان در هسته مرکزی می‌تواند دلیلی بر پیدایش این معضل باشد.

در هسته مرکزی شهر تبریز، همه این دلایل وارد است ضمن آنکه سه دلیل عمده دیگر را نیز به وضوح در مورد #171 ترافیک بافت مرکزی تبریز؛ می‌توان برشمرد.

تجمع مراکز تجاری و فروشگاه‌ها در مرکز شهر (بازار تبریز، پاساژها، مجتمع‌های تجاری و...); تمرکز مراکز اداری و دولتی در مرکز شهر (قریب به 80 درصد ادارات دولتی و سازمانهای خدمات‌رسان اصلی در مرکز شهر قرار دارند) و در نهایت موضوعی که کمتر به آن پرداخت شده، تمرکز مدارس و آموزشگاه‌های علمی، فنی و هنری در مرکز شهر!

* مرکز شهر در تصرف مدارس قدیمی!

هم اکنون بیش از 30 مدرسه اعم از دخترانه و پسرانه در مقاطع ابتدایی، راهنمایی و متوسطه در هسته مرکزی شهر یعنی در داخل مربع فرضی قرار دارند که اضلاع آن را خیابان 17 شهریور، خیابان جمهوری اسلامی، خیابان خاقانی و خیابان فلسطین تشکیل می‌دهند. با این حجم سنگین وجود مدرسه در کانون مرکزی شهر، به راحتی می‌توان چنین نتیجه گرفت که به طور متوسط هزاران نفر دانش‌آموز و 20 هزار نفر کادر آموزشی روزانه در مرکز شهر تردد می‌کنند که خود به تنهایی می‌تواند ترافیک سنگینی را ایجاد کند، ضمن آنکه باید در نظر داشت برخی از این دانش‌آموزان به تنهایی به مدرسه نمی‌آیند بلکه پدر، مادر یا فرد دیگری آنها را همراهی می‌کند.

مهم‌ترین مدرسی که در این هسته مرکزی قرار دارند عبارتند از فاطمیه، فردوسی، شهید قاضی طباطبایی، بنت الهدی، شهید مطهری، طالقانی، توحید، زینبیه، الزهرا، فرهنگیان، هنرستان چمران، شهید محمودی و امیرخیزی.

این مدارس به خاطر شهرت و قدمتی که دارند و نیز معروفیت و جذابیتی که بر روی نام مدرسان و اساتید این مدارس مترتب است همیشه مورد اقبال خانواده‌ها، والدین و دانش‌آموزان قرار گرفته‌اند. به عبارت دیگر خلق نوعی فضای روانی سبب شده تا برخی خانواده‌ها ثبت نام فرزندان در این مدارس را به نوعی به چشم تفاخر نگاه کنند و تحمل رنج دوری از خانه و ترافیک و هزینه‌های جانبی را به آسایش و آرامش خود ترجیح دهند و در نتیجه هر روز شاهد حضور دانش‌آموزان بسیاری از حاشیه‌های شهر در مدارس مرکزی باشیم.

به گفته یکی از کارشناسان دخیل در امر ساخت و ساز، هم اکنون به طور تقریبی 2 هزار واحد مسکونی در محدوده ائل‌گلی تبریز در شرف احداث است که حداقل 12 هزار دانش‌آموز را در دل خود جای خواهند داد. با توجه به عدم اتخاذ تدابیر لازم در مورد احداث مدرسه برای این واحدهای مسکونی، این دانش‌آموزان نیز برای تحصیل به سمت مرکز شهر روانه خواهند شد، نباید از نظر نهان داشت که معلمان و مدرسان نیز بخش دیگری از ترافیک را عهده‌دار هستند. آنها نیز به دلیل کمبود مدرسه در خارج از محدوده مرکزی شهر، به این سو بیایند که خود یکی از عوامل ایجاد ترافیک است.

* انبوه‌سازان و تعهدات عمل نشده

یکی از مسئولان آموزش و پرورش می‌گوید: در طول سالیان گذشته، احداث مدرسه در تبریز، و به ویژه در خارج از محدوده مرکزی شهر، با رشد جمعیت و توسعه اماکن مسکونی متناسب نبوده است. بسیاری از انبوه‌سازان به تعهدات خود در قبال احداث مدارس مطابق آنچه که در ماده 18 قانون آمده عمل نکرده‌اند.

بر اساس این ماده قانونی هر شرکت انبوه‌ساز باید به ازای هر 200 واحد احداثی مسکن، فضای آموزشی، ورزشی و مذهبی لازم برای سکونت افراد در این واحدها را احداث و تحویل دهد؛ متأسفانه تاکنون انبوه‌سازان مسکن چه در تبریز و چه در شهرهای بزرگ کشور از اجرای این بند سر باز زده و زیر بار تعهدات قید شده در قانون نرفته‌اند. به عنوان مثال بر اساس اطلاعات رسیده، موسسه آموزشی اکتفا کرده و کمتر به احداث فضاهای آموزشی توجه نشان داده است. نمونه دیگری از این عدم پایبندی به تعهدات ماده 18 را در مجتمع بزرگ مسکونی آسمان در شرق تبریز می‌توان مشاهده کرد که زیر نظر یکی از بانک‌های عامل احداث می‌شود. بر اساس تعداد واحدهای احداثی، این مجتمع باید دارای 4 تا 5 مجموعه‌ی آموزشی باشد که فقط تنها یک مدرسه احداث و تحویل شده است.

* احداث 5 باب به جای 125 باب مدرسه توسط انبوه‌سازان

بر اساس همین برآوردها حداقل باید 125 باب مدرسه در طی سالیان گذشته توسط انبوه‌سازان و طبق تعهدات قانونی‌شان در تبریز احداث می‌شد که متأسفانه جامه عمل نپوشیده و تنها پنج باب احداث شده است.

این کارشناس می‌گوید: «171» همین امر سبب روانه شدن دانش‌آموزان مجتمع‌ها، کوی‌ها و شهرک‌های پرجمعیت حواشی شهر به مرکز تبریز شده است. به عنوان مثال هم اکنون ما در مناطق پرجمعیت و نوسازی نظیر ارم، شهید یاغچیان و اندیشه بشدت با فقر مدرسه بویژه در مقطع دبیرستانی روبه‌رو هستیم.»

اما خروجی این تراکم دانش‌آموزی کی و کجا بیشتر بروز پیدا می‌کند؛ سحرگاهان، این خیل عظیم دانش‌آموزی، با استفاده از سرویس‌های دانش‌آموزی، ناوگان حمل و نقل عمومی و یا خودروهای شخصی والدین به مدرسه‌ها می‌آیند. با توجه به اینکه ترافیک سحرگاهی در تبریز، چندان نمود عینی ندارد و نیز از آنجایی که لحظه رسیدن آنها به مدرسه، یک زمان و یک ساعت نیست، ترافیک نیز چندان محسوس نیست اما وقتی زنگ آخر مدارس به صدا درمی‌آید، ناقوس نحس ترافیک نیز به صدا درمی‌آید. توقف مینی‌بوس‌ها، خودروهای شخصی، تاکسی‌ها و سرویس مدارس در مقابل این مدارس به ویژه در ساعات ظهر از یک سو و کم عرض و باریک بودن این خیابان‌ها و به ویژه نبود جای پارک در مقابل مدارس از سوی دیگر سبب ایجاد ترافیک سنگین در این مناطق شده و عبور و مرور را با مشکل مواجه می‌سازد.

این قضیه در نوبت بعد از ظهر مدارس نیز صدق می‌کند. همزمانی تعطیلی این مدارس با تعطیلی مراکز تجاری، خدماتی، اداری بار این ترافیک را تشدید می‌کند.

* جولان سواری‌ها در اطراف مدارس

«171» علی‌رغم پدر یکی از دانش‌آموزان تبریزی به موضوع جالب دیگری اشاره کرده و علت اصلی سنگینی بار ترافیک در اطراف مدارس را رویکرد مدارس غیرانتفاعی برای بهره‌گیری از سرویس‌های کوچک سواری به جای خودروهای همگانی و بزرگ نظیر اتوبوس و مینی‌بوس می‌داند.

به گفته‌ی او بسیاری از مدارس به خاطر شهرت خود و نیز امکان تردد خودروهای جمعی بزرگ نظیر مینی‌بوس و اتوبوس، که ظرفیت نسبتاً بالایی از نظر جابجایی مسافر دارند از سرویس‌های سواری کوچک با ظرفیت محدود مسافر استفاده می‌کنند. به عبارت دیگر به جای آنکه یک اتوبوس یا مینی‌بوس با ظرفیت جابه‌جایی 20 تا 30 مسافر در جلوی مدارس توقف کند ده‌ها سواری برای دانش‌آموزان اختصاص می‌یابد که همین امر بر بار ترافیک شهرها دامن می‌زند. بهتر است رویکرد مدارس و والدین در این رابطه به بهره‌گیری از خودروهای جمعی بزرگ باشد تا حداقل این دانش‌آموزان زحمت پیاده‌روی از دم در خانه تا سر کوچه را برای سوار شدن به سرویس تحمل کنند؛ این امر بر مسئولیت‌پذیری دانش‌آموزان و استقلال روحی و کاری آنان نیز موثر خواهد بود ضمن آنکه در اکثر کشورهای مدرن جهان نیز برای جابجایی دانش‌آموزان از خودروهای بزرگ بهره گرفته می‌شود؛ موضوعی که همه‌ی ما اغلب این گونه سرویس‌ها را در اکثر فیلم‌ها دیده‌ایم.

به گفته یکی از کارشناسان آموزش و پرورش، در برخی مدارس بزرگ ده‌ها و بلکه صدها خودرو سواری کار انتقال دانش‌آموزان را برعهده دارند! بدیهی است که این حجم خودروها تا چه حد می‌تواند ترافیک منطقه و خیابانها و کوچه‌های اطراف را تحت الشعاع قرار دهد.

به اعتقاد او، باید اجازه داده شود تا مینی‌بوس‌های مدرن و مجهز وارد این حوزه شده و از تردد بیش از اندازه و غیرضروری این سواری‌ها که گاهی به خاطر جابجایی تنها یک دانش‌آموز در محدوده‌ی مدارس توقف و تردد می‌کنند جلوگیری کرد. از چند سال پیش و بر اساس یک طرح مطالعاتی کارآمد، آموزش و پرورش ثبت نام از دانش‌آموزان هر مدرسه را بر اساس محل و

محدوده سکونت آن دانش‌آموز تنظیم و اجرایی کرده که می‌تواند از بسیاری تبعات اجتماعی و مشکلات ترافیکی و تردهای غیر ضروری جلوگیری کند اما این طرح هنوز در مورد برخی مدارس خاص نظیر برخی مدارس غیرانتفاعی، تیزهوشان، تربیت معلم و ایثارگران رعایت نمی‌شود در حالی که با شرایط موجود این طرح باید در سالهای آتی به همه این مدارس نیز تعمیم داده شود.

* ترافیک، امسال سنگین‌تر از پارسال

انتشار خبر تعطیلی روزهای پنج‌شنبه، هر چند موجب خوشحالی قریب به اتفاق دانش‌آموزان، مربیان و حتی خانواده‌ها شده اما تاوان این تصمیم و خوشحالی را از سال جاری شهرها و خیابان‌های آن بر دوش خواهند کشید! چرا که با تعطیلی روزهای پنج‌شنبه بر ساعات درسی ایام هفته افزوده شده است. بدین ترتیب اگر در سال‌های گذشته ساعت تعطیلی مدارس، حداقل دو ساعت زودتر از ساعت تعطیلی ادارات و سازمان‌های دولتی بود از امسال این تداخل زمانی و نزدیکی ساعت تعطیلی اثرات خود را در سطح خیابان‌ها به نمایش خواهد گذاشت. بر اساس اعلام آموزش و پرورش، با یک شیفته شدن حداقل 90 درصد مدارس تبریز و تعطیلی روزهای پنج‌شنبه، ساعات تعطیلی روزانه آنها ساعت 13.45 اعلام شده که تقریباً با ساعت تعطیلی ادارات همپوشانی دارد. بدین ترتیب از امسال باید شاهد ترافیک سنگین‌تری در سطح معابر و گذرگاه‌ها باشیم.

* اتوبوس‌هایی که نیامدند

در کنار همه این مسائل باید نگرانی‌های مدیرعامل سازمان اتوبوسرانی تبریز را هم افزود؛ به گفته سیروس تقی‌زاده در سال 1390 هیچ اتوبوسی از سهمیه شهر تبریز وارد این ناوگان نشده است و با توجه به اینکه اتوبوسرانی سهم عمده‌ای در جابه‌جایی دانش‌آموزان و والدین آنها و تقاضای سفر را به خود اختصاص داده این کمبود احتمالاً در ماه مهر خلا خود را بیشتر به رخ خواهد کشید. تقی‌زاده می‌گوید: انتظارات شرکت واحد در آستانه بازگشایی مدارس چه از نظر واگذاری سهمیه اتوبوس جدید و چه از نظر اختصاص اعتبارات، برآورده نشده است.

مدیرعامل شرکت واحد اتوبوسرانی تبریز با اشاره به واگذاری 30 دستگاه اتوبوس نو در سال 89 به شرکت واحد اتوبوسرانی خاطرنشان می‌کند: از بابت سهمیه سال 90 نیز هیچ اتوبوسی دریافت نکرده‌ایم و تمامی 30 دستگاه اتوبوس تحویلی سال 89 نیز جهت فعالیت بخش خصوصی و تقویت خطوط واگذار شده است. وی ادامه داد: در سال جاری تعداد 45 دستگاه اتوبوس بخش خصوصی بازسازی شده و بنا داریم به تدریج نسبت به بازسازی بقیه‌ی اتوبوس‌ها نیز طبق برنامه زمانبندی شده تا پایان سال جاری اقدام کنیم.

* اول مهر، پیک ترافیک شهری

با وجود اینکه سال‌هاست این پدیده تلخ شهری یعنی ترافیک مهر ماه را تجربه می‌کنیم اما متأسفانه کم‌تر به راه‌حل‌های آن اندیشیده‌ایم.

همزمانی آغاز به کار سرویس‌های مدارس با بازگشایی مدارس، عدم شناخت و آشنایی رانندگان سرویس‌ها با دانش‌آموزان و محل سکونت آنها و مسیرهای تردد، و فقدان برنامه‌ها با تقاضای سفر در شهر، علت اصلی بروز ترافیک سنگین در اولین روزهای ماه مهر اعلام شده است.

در حالی که با فراخوان و دعوت از رانندگان سرویس‌ها و یا مسئولان حمل و نقل و ترانسپورت دانش‌آموزان چند روز قبل از آغاز مهر و کنترل برنامه‌ها، می‌توان از حجم گسترده تمرکز خودروها در سطح معابر شهر به نحو چشمگیری کاست.

از سوی دیگر بسیاری از سرویس‌های مدارس، زیر پوشش افراد حقیقی و بخش خصوصی قرار دارند در حالی که مطابق مقررات، باید زیر نظر واحدی مستقل و متمرکز، نظیر سازمان تاکسیرانی آن شهر قرار گیرند.

عدم همکاری و استقبال خانواده‌ها و والدین از این طرح، بر مشکلات ترافیکی اول مهر دامن زده است؛ با این حال نباید از نظر دور داشت که با آغاز فعالیت تعاونی‌های حمل و نقل ویژه سرویس مدارس نظیر تعاونی 423 ارائه خدمات به دانش‌آموزان شکل قانونمندتری به خود گرفته و می‌تواند آینده روشنی را در این رابطه ترسیم کند.

ساده‌ترین راه این است که آموزش و پرورش چند روز مانده به مهر ماه، نسبت به نوبت‌بندی و تقسیم کلاس‌ها اقدام کند تا در اول مهر ماه هر دانش‌آموز و هر معلم و کادر آموزشی تکلیف خود را بداند که صبح باید به مدرسه برود یا بعد از ظهر!

قطعاً مسئولان آموزش و پرورش با توجه به تجربه و سابقه کاری خویش می‌توانند راهکارهای عملی‌تر و بهتری را برای این قضیه پیشنهاد کرده و با شهرداری و مسئولان ترافیک و پلیس راهنمایی همکاری و تعامل داشته باشند اما کلیت بحث یعنی تمرکز مدارس در مرکز شهر، و مشکل ترافیک در بقیه‌ی روزها نیز همچنان باقی است.

یکی از مسئولان آموزش و پرورش تبریز پیشنهاد می‌کند: #171؛ به معلمان و مدرسانی که در مدارس حاشیه‌ای شهر فعالیت می‌کنند امتیازات و امکانات ویژه‌ای اختصاص یابد. ضمن آنکه به تدریج، مدارس مرکز شهر باید از کانون ترافیکی شهر خارج شوند. هر چند برخی از این مدارس از سابقه، تاریخچه و شهرت خوبی هم برخوردارند اما دلیل نمی‌شود که همچنان از این مدارس قدیمی، با توجه به تغییرات و تحولات گسترده شهری کارآیی ده‌ها سال گذشته را انتظار داشت.

برخی از این مدارس به خاطر قدمت و شهرتشان می‌توانند به موزه یا سایر کاربری‌ها با حفظ بنا و ظاهر و معماری خاص خویش تبدیل شوند؛ مشروط بر آنکه مدارس جایگزین برای آنها در محدوده خارج از مرکز شهر تعریف شود. اختصاص امکانات حمل و نقل سریع و آسان برای مسیر #171;خانه تا مدرسه؛ چه برای معلمان و مدرسان و چه دانش‌آموزان خود می‌تواند بر جذابیت استفاده از این مدارس بیفزاید. و در نهایت اینکه: تیریز همچنان با کسری کلاس درس بویژه در نقاط پرجمعیت روبروست. باید برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری مسئولان دولتی و انبوه‌سازان به این سمت و سو سوق داده شود.

=====

گزارش از محمدمبین خوش‌نیت